

Tema 36. El setè manament del decàleg

El setè manament prohibeix de prendre o retenir injustament el que és del proïsme i de perjudicar-lo en els seus béns.

04/12/2010

«El setè manament prohibeix de prendre o retenir injustament el bé del proïsme i de causar-li perjudici en els seus béns de qualsevol manera que sigui. Prescriu la justícia i la caritat en la gestió dels béns

terrenals i dels fruits del treball del l'home. Amb vista al bé comú, mana que es respecti la destinació universal dels béns i el dret de propietat privada. La vida cristiana s'esforça a ordenar a Déu i a la caritat fraterna els béns d'aquest món» (*Catecisme* 2401).

1. El destí universal i la propietat privada dels béns

«Al començament Déu va confiar la terra i els seus recursos a la gerència comuna de la humanitat perquè en tingué cura, la dominés amb el seu treball i gaudís dels seus fruits (cf. Gn 1,26-29). Els béns de la creació són destinats a tot el llinatge humà» (*Catecisme* 2402).

No obstant això, «l'apropiació dels béns és legítima per garantir la llibertat i la dignitat de les persones, per ajudar cadascú a subvenir a les seves necessitats fonamentals i les

necessitats d'aquells la cura dels quals té encarregada» (*loc. cit.*).

«El dret a la propietat privada, adquirida o rebuda de manera justa, no aboleix la destinació original de la terra al conjunt de la humanitat. *La destinació universal dels béns* continua essent primordial,^[1] tot i que la promoció del bé comú exigeix el respecte a la propietat privada, al seu dret i al seu exercici» (*Catecisme* 2403). El respecte al dret a la propietat privada és important per al progrés ordenat de la vida social.

«“L’home, en usar-les, ha de tenir les coses exteriors que posseeix, no solament com a pròpies d’ell, sinó encara com a comunes, en el sentit que puguin aprofitar no tan sols a ell, sinó també als altres” (Concili II del Vaticà, const. *Gaudium et spes* 69.1). La propietat d’un bé fa del propietari un administrador de la Providència perquè el faci fructificar i en

comuniqui els beneficis als altres, principalment als seus pròxims» (*Catecisme* 2404).

El socialisme marxista i en particular el comunisme, en pretendre —entre altres coses— la subordinació absoluta de l'individu a la societat, nega el dret de la persona a la propietat privada dels béns de producció (els que serveixen per produir altres béns, com la terra, certes indústries, etc.) i afirma que només l'Estat pot posseir aquests béns, com a condició per instaurar una societat sense classes.[2]

«L'Església ha rebutjat les ideologies totalitàries i atees associades, en temps moderns, al “comunisme” o al “socialisme”. D'altra banda, ha refusat en la pràctica del “capitalisme” l'individualisme i la primacia absoluta de la llei del mercat sobre el treball de l'home» (*Catecisme* 2425).[3]

2. L'ús dels béns: templança, justícia i solidaritat

«En matèria econòmica, el respecte a la dignitat humana exigeix la pràctica de la virtut de la *templança*, per moderar l'afecció als béns d'aquest món; de la virtut de la *justícia*, per preservar els drets del proïsme i donar-li el que li és degut, i de la *solidaritat*» (*Catecisme* 2407).

Una part de la templança és la virtut de la *pobresa*, que no consisteix a *no tenir*, sinó a mantenir-se després dels béns materials, acontentar-se amb el que sigui suficient per viure amb sobrietat i templança^[4] i administrar els béns per servir els altres. Nostre Senyor ens va donar exemple de pobresa i despreniment des de la seva vinguda al món fins a la seva mort (cf. 2Co 8,9). També va ensenyar el mal que pot causar l'afecció a les riqueses: «Un ric

difícilment entrarà al Regne del cel» (Mt 19,23).

La *justícia*, com a virtut moral, és l'hàbit mitjançant el qual es dóna, amb una voluntat constant i ferma, a cadascú el que li és degut. La justícia entre persones singulars s'anomena *commutativa* (per exemple, l'acte de pagar un deute); la justícia *distributiva* «regula allò que la comunitat deu als ciutadans proporcionalment a llurs contribucions i necessitats» (*Catecisme* 2411),[5] i la justícia *legal* és la del ciutadà envers la comunitat (per exemple, pagar els impostos justos).

La virtut de la *solidaritat* és «la determinació ferma i perseverant d'obstinar-se en favor del bé comú: és a dir, del bé de tothom i de cadascú, perquè tots som veritablement responsables de tots». [6] La solidaritat és «la participació dels

béns espirituals encara més que la dels béns materials» (*Catecisme* 1948).

3. El respecte als béns aliens

El setè manament prohibeix de prendre o retenir injustament el que és aliè, o de causar algun perjudici injust als altres en els seus béns materials. Es comet *furt* o *robatori* quan es prenen ocultament els béns del proïsme. La *rapinya* és apoderar-se violentament de les coses alienes. El *fraud* és el furt que es realitza enganyant el proïsme amb trampes, documents falsos, etc., o retenint-li el salari just. La *usura* consisteix a reclamar un interès més elevat del que és lícit per la quantitat prestada (generalment, aprofitant-se d'una situació de necessitat material dels altres).

«També són actes moralment il·lícits: l'especulació amb què hom mira de fer canviar artificialment l'estimació

dels béns, amb vista a treure'n avantatge en detriment d'altri; la corrupció amb què es procura torçar el judici dels qui han de prendre les decisions segons el dret [per exemple, el suborn d'un empleat públic o privat]; l'apropiació i l'ús privat dels béns socials d'una empresa; els treballs mal fets, el frau fiscal, la falsificació de xecs i de factures, les despeses excessives, la malversació. Causar voluntàriament un dany a les propietats privades o públiques és contrari a la llei moral i demana reparació» (*Catecisme* 2409).

«Els contractes se sotmeten a la *justícia commutativa*, que regula els intercanvis entre les persones i entre les institucions amb el puntual respecte a llurs drets. La justícia commutativa obliga estrictament; exigeix la salvaguarda dels drets de propietat, el pagament dels deutes i la prestació de les obligacions lliurement contractades» (*Catecisme*

2411). «Hi ha obligació [...] d'observar rigorosament els *contactes*, en tant que el compromís pres sigui moralment just» (*Catecisme* 2410).

L'obligació de reparar: qui ha comès una injustícia ha de reparar el dany causat, en la mesura que això sigui possible. La *restitució del que s'ha robat* —o almenys el desig i propòsit de restituir-ho— és necessària per rebre l'absolució sacramental. El deure de restituir obliga amb urgència: la demora culpable agreuja el perjudici al creditor i la culpa del deutor. Excusa del deure de restitució la impossibilitat física o moral de fer-ho, mentre duri. L'obligació pot extingir-se, per exemple, si el creditor perdona el deute.[7]

4. La doctrina social de l'Església

L'Església, «quan compleix la seva missió d'anunciar l'Evangelí, dóna

testimoni a l'home, en nom del Crist, de quina és la seva dignitat pròpia i la seva vocació a la comunió de les persones; li ensenya també les exigències de la justícia i de la pau, conformes a la saviesa divina» (*Catecisme* 2419). El conjunt d'aquests ensenyaments sobre els principis que han de regular la vida social s'anomena *doctrina social* i forma part de la doctrina moral catòlica.[8]

Alguns ensenyaments fonamentals de la doctrina social de l'Església són els següents: 1) la dignitat transcendent de la persona humana i la inviolabilitat dels seus drets; 2) el reconeixement de la família com a cèl·lula bàsica de la societat fundada en el veritable matrimoni indissoluble, i la necessitat de protegir-la i fomentar-la a través de les lleis sobre el matrimoni, l'educació i la moral pública; 3) els

ensenyaments sobre el bé comú i la funció de l'Estat.

La missió de la jerarquia de l'Església és d'ordre diferent de la missió de l'autoritat política. El fi de l'Església és sobrenatural i la seva missió és conduir els homes a la salvació. Per això, quan el magisteri es refereix a aspectes temporals del bé comú, ho fa en la mesura que han d'ordenar-se al bé suprem, el nostre fi últim.

L'Església expressa un judici moral en matèria econòmica i social «quan els drets fonamentals de la persona o la salvació de les ànimes ho exigeixen».[9]

És important subratllar que «els pastors de l'Església no han d'intervenir directament en la construcció política i en l'organització de la vida social. Aquesta tasca forma part de la vocació dels *fidels laics*, que han d'actuar amb iniciativa pròpia entre

els seus conciutadans» (*Catecisme* 2442).[10]

5. Activitat econòmica i justícia social

«El treball humà procedeix immediatament de persones creades a la imatge de Déu, i cridades a prolongar, les unes amb les altres i per les altres, l'obra de la creació amb el domini sobre la terra (cf. Gn 1,28; Concili II del Vaticà, const. *Gaudium et spes* 34; Joan Pau II, enc. *Centessimus annus* 31). El treball, doncs, és un deure: “Si algú no vol treballar, que no mengi” (2Te 3,10; cf. 1Te 4,11). El treball fa honor als dons del Creador i els talents rebuts. També pot ser redemptor» (*Catecisme* 2427). Realitzant el treball en unió amb Crist, l'home es fa col·laborador del Fill de Déu en la seva obra redemptora. El treball és mitjà de santificació de les persones i de les realitats terrenals, que queden

informades amb l'Esperit de Crist (cf. *loc. cit.*).[11]

En l'exercici del treball, «tothom té el *dret d'iniciativa econòmica*. Cadascú se servirà legítimament dels seus talents per contribuir a una abundància profitosa per a tots, i per recollir els fruits justos dels seus esforços. Vetllarà per conformar-se a les reglamentacions donades per les autoritats legítimes amb vista al bé comú (cf. Joan Pau II, enc. *Centessimus annus* 32; 34)» (*Catecisme* 2429).[12]

La responsabilitat de l'Estat:

«L'activitat econòmica, en particular l'economia de mercat, no pot desenvolupar-se dins un buit institucional, jurídic i polític. Per contra, implica seguretat sobre les garanties de la llibertat individual i la propietat, a més d'un sistema monetari estable i uns serveis públics eficients. La primera incumbència de

l'Estat és, doncs, la de garantir aquesta seguretat, de manera que qui treballa i produeix pugui gaudir dels fruits del seu treball i, per tant, se senti estimulat a realitzar-lo amb eficiència i honestat».[13]

Els *empresaris* «tenen el deure de considerar el bé de les persones i no pas solament l'augment dels *profits*. Aquests, tanmateix, són necessaris. Permeten de realitzar les inversions que assegurin l'esdevenidor de les empreses i garanteixen els llocs de treball» (*Catecisme* 2432). «Els correspon davant la societat la responsabilitat econòmica i ecològica de les seves operacions».[14]

«L'*accés al treball* i a la professió ha d'estar obert a tothom sense discriminacions injustes, homes i dones, sans i disminuïts, autòctons i immigrants (cf. Joan Pau II, enc. *Laborem exercens*, 14-IX-1981, 19; 22-23). En funció de les

circumstàncies, la societat, per la seva banda, ha d'ajudar els ciutadans a procurar-se un treball i una ocupació (cf. Joan Pau II, enc. *Centessimus annus* 48)» (*Catecisme* 2433). «El *salari just* és el fruit legítim del treball. Negar-lo o retenir-lo pot constituir una injustícia greu (cf. Lv 19,13; Dt 24,14-15; Jm 5,4)» (*Catecisme* 2434).[15]

La justícia social. Aquesta expressió es va començar a utilitzar en el segle XX per referir-se a la dimensió universal que han adquirit els problemes de la justícia. «La societat assegura la justícia social quan realitza les condicions que permeten a les associacions i a les persones d'obtenir allò que els és degut segons la seva naturalesa i la seva vocació» (*Catecisme* 1928).

Justícia i solidaritat entre les nacions. «Les nacions riques tenen una responsabilitat moral greu amb

referència a aquelles que, per si mateixes, no poden assegurar els mitjans del seu desenrotllament o s'han vist impedides per tràgics esdeveniments històrics. És un deure de solidaritat i de caritat; és també una obligació de justícia, si el benestar de les nacions riques prové de fonts que no han estat pagades equitativament» (*Catecisme* 2439).

«L'*ajuda directa* és una resposta apropiada a necessitats immediates, extraordinàries, causades, per exemple, per catàstrofes naturals, epidèmies, etc. Però no és suficient per a reparar els greus danys que resulten de situacions de misèria, ni per a proveir a les necessitats d'una manera duradora» (*Catecisme* 2440).

També cal *reformar les institucions* econòmiques i financeres internacionals perquè promoguin i potenciïn unes relacions equitatives amb els països menys avançats (cf.

loc. cit.; Joan Pau II, enc. *Sollicitudo rei socialis* 16).

6. Justícia i caritat

La caritat —*forma virtutum*, forma de totes les virtuts—, que és d'un nivell superior a la justícia, no es manifesta només o principalment en el fet de *donar més* del que cal en el dret estricte. Consisteix sobretot a donar-se un mateix —ja que això és l'amor— i ha d'acompanyar sempre la justícia, tot vivificant-la des de dins. Aquesta unió entre la justícia i la caritat es manifesta, per exemple, quan donem el que devem amb alegria, quan ens preocupem no només dels drets de l'altra persona sinó també de les seves necessitats i, en general, quan practiquem la justícia amb suavitat i comprensió.

[16]

La justícia ha de ser sempre *informada* per la caritat. No es poden tractar de resoldre els problemes de

la convivència humana simplement amb una justícia que s'entén com un pretès *funcionament adequat*, anònim, de les estructures socials: «Quan resolguis els assumptes, procura no exagerar mai la justícia fins oblidar-te de la caritat» (sant Josepmaria, *Solc* 973).

La justícia i la caritat s'han de viure especialment en l'atenció a les persones necessitades (els pobres, els malalts, etc.). No es podrà arribar mai a una situació social en què sigui supèrflua l'atenció personal a les necessitats materials i espirituals del proïsme. L'exercici de les obres de misericòrdia materials i espirituals sempre serà necessari (cf. *Catecisme* 2447).

«L'amor —*caritas*— sempre és necessari, fins i tot en la societat més justa. No hi ha ordre estatal, per just que sigui, que consideri superflu el servei de l'amor. Qui intenta

desentendre's de l'amor es disposa a desentendre's de l'home com a home. Sempre hi haurà sofriment que necessiti consol i ajuda. Sempre hi haurà solitud. Sempre s'esdevindran també situacions de necessitat material en què serà indispensable una ajuda que mostri un amor concret al proïsme. L'Estat que vol proveir a tot, que ho absorbeix tot en si mateix, es converteix, en definitiva, en una instància burocràtica que no pot assegurar l'aspecte més essencial que l'home afligit —qualsevol ésser humà— necessita: una entranyable atenció personal».[17]

La misèria humana atrau la compassió de Crist salvador, que l'ha volgut carregar sobre seu i ha escollit identificar-se amb «aquests germans meus més petits» (Mt 25,40). També per això, els qui pateixen la misèria són objecte d'un amor de *preferència* per part de l'Església, que des dels

orígens no ha parat de treballar per alleujar-los i defensar-los (cf. *Catecisme* 2448).

Pau Agulles

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica,.

Lectures recomanades

Sant Josepmaria, homilia «Viure de cara a Déu i de cara als homes», a *Amics de Déu* 154-174.

.....

[1] Aquest fet pren una especial rellevància moral en els casos en què, per un perill greu, s'ha de recórrer als béns aliens de primera necessitat.

[2] En el segle XX s'han vist les conseqüències nefastes d'aquesta

concepció, fins i tot en el pla econòmic i social.

[3] Cf. Joan Pau II, enc. *Centessimus annus*, 1-V-1991, 10; 13; 44.

«La regulació de l'economia mitjançant la sola planificació centralitzada perverteix d'arrel els llaços socials; la regulació per la sola llei del mercat falta a la justícia social, car “hi ha moltes necessitats humanes que no tenen sortida en el mercat” (Joan Pau II, enc. *Centessimus annus* 34). Cal preconiitzar una regulació raonable del mercat i de les iniciatives econòmiques, segons una justa jerarquia dels valors i atenent al bé comú» (*Catecisme* 2425).

[4] Cf. sant Josep maria, *Camí* 631 i 632.

[5] La justícia distributiva impulsa a qui governa la societat a distribuir el bé comú, a assignar un honor o una

tasca a qui ho mereix, sense cedir als favoritismes.

[6] Joan Pau II, enc. *Sollicitudo rei socialis*, 30-XII-1987, 38.

[7] «Els qui d'una manera directa o indirecta s'han apoderat d'un bé que no és seu, tenen obligació de restituir-lo, o de tornar l'equivalent en naturalesa o en espècie, si la cosa ha desaparegut, així com els fruits o els avantatges que legítimament n'hauria obtingut el seu propietari. També estan obligats a restituir, a proporció de les seves responsabilitats i profits, tots els qui han participat en el robatori d'alguna manera, o se n'han aprofitat amb coneixement de causa. Per exemple: els qui l'han manat, l'han ajudat o l'han encobert» (*Catecisme* 2412).

En el cas que no s'aconsegueixi trobar el propietari d'un bé, el *posseïdor en bona fe* pot mantenir-lo en el seu poder; el *posseïdor en mala*

fe —per exemple, perquè l’ha robat—
l’ha de destinar als pobres o a obres
de beneficència.

[8] Cf. Joan Pau II, enc. *Sollicitudo rei socialis* 41.

[9] Concili II del Vaticà, const.
Gaudium et spes 76; cf. *Catecisme*
2420.

[10] «L’acció social pot implicar molts
camins concrets. Però sempre tindrà
a la vista el bé comú i s’inspirarà en
el missatge evangèlic i en
l’ensenyament de l’Església. Pertany
als fidels laics “animar, les realitats
temporals amb zel cristià i
comportar-s’hi com artesans de pau i
de justícia” (Joan Pau II, enc.
Sollicitudo rei socialis 47)» (*Catecisme*
2442). Cf. també Joan Pau II, enc.
Sollicitudo rei socialis 42.

«El sacerdot ha de predicar [...] quines són les virtuts cristianes —
totes—, i quines exigències i

manifestacions concretes han de tenir aquestes virtuts en les diverses circumstàncies de la vida dels homes a qui ell adreça el seu ministeri. Com també ha d'ensenyar a respectar i estimar la dignitat i la llibertat amb què Déu ha creat la persona humana, i la peculiar dignitat sobrenatural que el cristià rep amb el Baptisme.

»Cap sacerdot que compleixi aquest deure ministerial seu no podrà ser mai acusat —si no és per ignorància o per mala fe— de *ficar-se en política*. Ni tan sols podria dir-se que, exposant aquestes ensenyances, interferís en l'específica tasca apostòlica, que correspon als laics, d'ordenar cristianament les estructures i els treballs temporals» (sant Josepmaria, *Converses* 5).

[11] «Les tasques professionals — també el treball de la llar és una professió de primer ordre— són testimoni de la dignitat de la criatura

humana; ocasió de desenvolupament de la pròpia personalitat; vincle d'unió amb els altres; font de recursos; mitjà per contribuir a la millora de la societat, on vivim, i de fomentar el progrés de tota la humanitat...

»—Per a un cristià, aquestes perspectives s'allarguen i s'amplien encara més, perquè el treball — assumit per Crist com a realitat redimida i redemptora— esdevé mitjà i camí de santedat, concreta tasca santificable i santificadora» (sant Josepmaria, *Forja* 702). Cf. sant Josepmaria, *És Crist que passa* 53.

[12] «Observa tots els teus deures cívics, sense voler sostreure't al compliment de cap obligació; i exercita tots els teus drets, en bé de la col·lectivitat, sense exceptuar-ne imprudentment cap.

»—També has de donar en això testimoni cristià» (sant Josepmaria, *Forja* 697).

[13] Joan Pau II, enc. *Centessimus annus* 48. Cf. *Catecisme* 2431.

«Una altra incumbència de l'Estat és la de vigilar i canalitzar l'exercici dels drets humans en el sector econòmic; però en aquest camp la primera responsabilitat no és de l'Estat, sinó de cada persona i dels diversos grups i associacions en què la societat s'articula» (*loc. cit.*).

[14] *Ibid.* 37.

[15] «El treball s'ha de remunerar de tal manera que permeti a l'home de portar, ell i els seus, una vida digna en el pla material, social, cultural i espiritual, tenint en compte el càrrec i la productivitat de cadascú, així com la situació de l'empresa i el bé comú» (Concili II del Vaticà, const.

Gaudium et spes 67.2)» (*Catecisme* 2434).

[16] «Per arribar de l'estricta justícia a l'abundància de la caritat, cal recórrer tot un trajecte. I no són gaires els qui perseveren fins a la fi. N'hi ha que es conformen amb acostar-se al llindar: prescindeixen de la justícia, i es limiten a una mica de beneficència, que qualifiquen de caritat, sense adonar-se que allò suposa una petita part del que estan obligats a fer. I es mostren tan satisfets de si mateixos, com el fariseu que es pensava haver curullat la mesura de la llei perquè dejunava dos dies cada setmana i pagava el delme de tot el que posseïa (cf. Lc 18,12)» (sant Josepmaria, *Amics de Déu* 172). Cf. *ibid.* 83; sant Josepmaria, *Forja* 502.

[17] Benet XVI, enc. *Deus caritas est*, 25-XII-2005, 28.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/resums-de-fe-
cristiana-36-el-sete-manament-del-
decaleg/](https://opusdei.org/ca-ad/article/resums-de-fe-cristiana-36-el-sete-manament-del-decaleg/) (04/04/2025)